

Archiv obce Bučí

1907–1945 (1946)

Inventář

EL NAD č.: 22

AP č.: 211

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Plasy 2009

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce fondu	3
II. Vývoj a dějiny fondu	6
III. Archivní charakteristika fondu	6
IV. Stručný rozbor obsahu fondu	6
V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky	6

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury	7
Příloha č. 2: Seznam použitých zkratk	9

Inventární seznam	10
--------------------------	----

Tiráž	12
--------------	----

I. Vývoj původce fondu

Správa nad vesnickým obyvatelstvem spočívala do roku 1850 v rukou vrchnosti. V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství, a tím i patrimoniální (vrchnostenské) správy, která pokračovala ve své úřední činnosti ještě po přechodnou dobu do roku 1850. Místo vrchnostenských panství se tak staly základem správy místní obce, a to na základě Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170 ze dne 20. března 1849, které stanovilo jako nejnižší články územní samosprávy obce. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada.

V každé obci byly zřízeny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních.

Činnost obecní samosprávy byla zahájena v roce 1850, když začaly fungovat i nově zřízené státní politické úřady. Po pádu absolutismu a vydání Říjnového diplomu byl roku 1862 vydán rámcový říšský obecní zákoník, který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné prostřednictvím zemských prováděcích zákonů. V roce 1863 vešlo v platnost obecní zřízení a řád volební pro Slezsko a v roce 1864 i pro Moravu a Čechy. Tato zřízení se vztahovala na všechny obce s výjimkou statutárních měst a v mnohém navazovala na Stadionovo prozatímní obecní zřízení. Podrobněji rozváděla ustanovení o místní obci a její působnosti (samostatné a přenesené), o osobách v obci, o působení obecního výboru, představenstva, o dohledu nad obcí, o spojení obcí, o hospodářství obcím atd.

Po vzniku ČSR bylo nutné novelizovat ustanovení o volebním řádu i o obecním zřízení, což se stalo zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb. Podle novely stálo v čele obce obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Kromě toho byly v obcích zřizovány obecní komise, z nichž komise finanční a letopisecká byly ustavovány obligatorně, založení jiných komisí záviselo na rozhodnutí zastupitelstva. Nově zavedenou institucí se stal také obecní trestní senát, složený ze starosty a dvou členů obecní rady, který vykonával trestní působnost obce. Pokud zemský úřad rozpustil obecní zastupitelstvo, bylo povinností příslušného okresního úřadu stanovit pro obec přechodný orgán, a to vládního komisaře nebo správní komisi. Mimořádný orgán pak vedl správu obce až do volby nového obecního zastupitelstva.

Pravomoce obecní samosprávy však byly po roce 1918 postupně omezovány posilováním vlivu státních úřadů, což pokračovalo i v období existence Protektorátu Čechy a Morava. Volby do zastupitelstev se od roku 1938 nekonaly a uvolněná místa byla obsazována kandidáty, které schvaloval úřad německého oberlandráta. Volba starostů byla potvrzována říšským protektorem, později rovněž oberlandráty, a orgány německé moci měly rozhodující slovo i v záležitostech schvalování dosazených vládních komisařů, členů zastupitelstev nebo obecních správních komisí. Na základě vládního nařízení č. 4 ze dne 5. května 1945 obecní úřady zanikly a byly nahrazeny místními národními výbory.

Ves Bučí se rozkládá na katastrálním území téhož jména po obou březích potoka Bělá 13 km jihovýchodně od Manětína v nadmořské výšce 425 m. Svě jméno dostala podle toho, že byla založena u boučí nebo na místech, kde bylo předtím boučí (stč. búcie nebo boučí odvozené od slova buk).

První zmínka o vsi pochází z roku 1240, kdy náležela k vladyckému dvoru jistého Haranta. V letech 1384–1656 se v držení vsi vystřídala řada majitelů, kupř. páni z Vlkošova, z Gutštejna, Markvartici z Hrádku a Bělé či Vřesovci. V roce 1656 se v Bučí nacházelo 6 obyvatel a dvě pusté chalupy. V téže roce bylo kvůli zadluženosti Jana Vikarta z Vřesovic prodáno, a ves, resp. její částí se octly v držení tří různých vlastníků. Dle tereziánského katastru žilo v Bučí celkem 12 hospodářů a jeden obecní kovář.

Před zrušením patrimoniální správy byla ves stále rozdělena mezi tři majitele. Část Bučí patřila k alodiálnímu statku Krašovice, jehož držiteli byli Antonín a Anna Raabovi, zbylé části náležely k plaskému panství Klementa Václava Lothara Metternich-Winneburga a k manětínskému panství Prokopa Aloise Lažanského. V novém územněsprávním členění v letech 1850–1945 připadla místní obec Bučí do kraje Plzeňského a soudního okresu Manětín v politickém okrese Kralovickém. V roce 1857 je Bučí uváděno jako osada obce Krašovice, ale na základě vyhlášení c. k. místodržitele pro Čechy došlo v roce 1885 k rozdělení místní obce Krašovice ve dvě místní obce – Krašovice a Bučí.

Obec patřila k obvodu farního úřadu v Krašovicích, kde byla roku 1778 založena škola, navštěvovaná dětmi z Krašovic, Bučí a z Trnové. Nejbližší železniční stanice se nacházela v Kaznějově, kterým procházela trať plzeňsko-březenská, budovaná od 70. let 19. století. Obcí vedla okresní silnice plzeňsko-manětínská, na níž se ještě napojovala silnice mrtnicko-bučská. V roce 1924 byla zavedena autobusová doprava na trase Plzeň – Manětín. Bučí náleželo k obvodu četnické stanice v Kaznějově a od roku 1938 k četnické stanici v Krašovicích. Poštovní úřad a posléze telegraf pro obec byl umístěn v Dolní Bělé.

Bučí byla obec zemědělského charakteru s českým obyvatelstvem. Podle Jana Dyka byl v obci roku 1886 otevřen lom na okr, dále se zde nacházela cihelna a Kepkův mlýn, jehož majitelem se na počátku 20. století stal Ferdinand Dyk, který při něm zřídil pilu. Po roce 1918 je ještě doloženo tesařství, krejčovství, kupectví, obchod se smíšeným zbožím a kramářství s prodejem cukru, kávy, čaje a minerálních olejů. Nový vlastník cihelny František Vaiz, zednický mistr z Dolní Bělé, zavedl strojní výrobu cihel a přestavěl žárovou kruhovou pec. Pronajal si i obecní kamenný lom.

Od konce 19. století postupně narůstal počet obyvatel pracujících převážně v továrnách v Kaznějově a Horní Bříze. Někteří z nich se po vzniku ČSR organizovali v místní odbočce sociálně demokratické strany a v Dělnické tělocvičné jednotě. Vedle sociálně demokratické strany fungovala tehdy v obci ještě Místní domovina domkářů a maloročníků pro Krašovice a Bučí, ustavená v roce 1922. Sbor dobrovolných hasičů vznikl až někdy ve druhé polovině 30. let, do té doby měla obec společný hasičský sbor s Krašovicemi.

Volba prvního poválečného obecního zastupitelstva se uskutečnila 30. listopadu 1919 v hostinci Jana Mádra. Starostou se stal Matěj Žemlička a náměstky Václav Píša a Josef Kalous. O tři měsíce později byla zvolena finanční komise. Letopisecká komise nebyla nikdy založena. Zástupci obce totiž v letech 1923 a 1927 neschválili založení pamětní knihy, jelikož je považovali za bezúčelné, a tak kroniku obce začal psát až v roce 1954 Adolf Staněk.

Kromě finanční komise je doloženo zřízení místní osvětové komise, stavební komise a komise k rozdělování lístků ze stravovací akce. Dále byl v obci ustanovován honební výbor, obecní hajný, ponocný a zvoník. Obecní zastupitelstvo si také volilo své členy do Místní školní rady v Krašovicích a schvalovalo školní rozpočet. Přispívalo na vydržování Lidové školy hospodářské v Dolní Bělé a mělo svého zástupce ve školním výboru.

Nemajetné občany podporovala obec nejen finančními příspěvky, ale i přidělováním bytů v místním domě pro chudé. V roce 1941 obecní zastupitelstvo rozhodlo o stavbě nového chudobince. Ale vzhledem k vydání zákazu nových staveb v témže roce nebyl tento projekt nakonec realizován.

Pravděpodobně kvůli nepříznivé finanční situaci obce proběhla elektrizace až ve 30. letech a obec si na ní v roce 1937 ještě musela vypůjčit 30 000 korun od Kampeličky v Krašovicích.

Činnost Obecního úřadu Bučí skončila v roce 1945 ustavením místního národního výboru.

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	111	neuveveno
1869	167	20
1880	173	20
1890	149	20
1900	155	21
1910	168	21
1921	172	24
1930	192	37

Seznam doložených starostů

Jan Mádr	doložen roku 1901, 1909?–1913
Jan Dolejš	1913–1919
Matěj Žemlička	1919–1924
Jan Mádr	1924–1928
Jan Šmídl	1928–1932
Josef Zelenka	1932–?
Václav Týr	1938?–1942?

II. Vývoj a dějiny fondu

Fond Archiv obce Bučí 1907–1945 (1946) tvoří archiválie vzniklé z činnosti Obecního úřadu v Bučí. Jedná se o 6 úředních knih a 1 karton spisového materiálu. Z dochované písemné dokumentace není zřejmé, kde a jakým způsobem byl materiál v době existence obecního úřadu ukládán.

Dne 3. prosince 1954 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na MNV v Bučí a vybraný materiál obecního úřadu v rozsahu 0,12 bm převzal do okresního archivu. K jeho zapsání do knihy přírůstků došlo až v roce 1996 pod číslem 894.

Další dokumenty pocházející z fungování obecního úřadu byly do okresního archivu předány 19. září 1989 (č. př. 757) společně s písemnostmi MNV v Dolní Bělé.

III. Archivní charakteristika fondu

Původcem archivního fondu AO Bučí 1907–1945 (1946) je Obecní úřad Bučí. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000).

V roce 1956 Jaroslav Vavřík materiál hrubě uspořádal a soupis písemností roku 1961 vypracoval Josef Pankraz. V roce 1989 pak archivářka Marie Vítoušová provedla vnitřní skartaci fondu AO Bučí bez vyhotovení protokolu a upravila soupis Josefa Pankraze z roku 1961.

V průběhu inventarizace byl z fondu AO Bučí převeden podací protokol z let 1942–1948 a pokladní deník z let 1939–1949 do fondu MNV Bučí. Posteriora v archivním fondu AO Bučí tak tvoří jen několik záznamů z roku 1946 pocházejících z činnosti MNV v Bučí, které jsou obsaženy v knize zápisů ze schůzí obecní rady. Celkový rozsah fondu tak činí 0,18 bm.

Vnitřní skartace nebyla provedena. Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru) a obecního trestního senátu a zápisy ze schůzí obecní rady byly zařazeny do I. kategorie, ostatní archiválie do II. kategorie.

Písemnosti jsou psané česky a v době zpracování fondu se nacházely v dobrém stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Z dochovaných archiválií fondu AO Bučí lze získat alespoň základní přehled nejen o činnosti obecního úřadu, ale i o politických, hospodářských a společenských poměrech v obci po roce 1918. Materiál, který by přiblížil fungování obecního úřadu ve druhé polovině 19. století, ve fondu zastoupen není.

V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky

Fond Archiv obce Bučí 1907–1945 (1946) uspořádala Kateřina Nová a Zuzana Kliková. Inventář zpracovala Zuzana Kliková ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích v lednu 2009. Čistopis pomůcky v září 2009 zhotovila Zuzana Kliková.

V Plasích 18. 9. 2009

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Seznam použitých pramenů a literatury

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Okresní úřad Kralovice 1850–1945 (1948)*, Sčítací operáty 1869 – Bučí, inv. č. 716, sčítací operáty 1890 – Bučí, inv. č. 843, sčítací operáty 1900 – Bučí, inv. č. 926, sčítací operáty 1910 – Bučí, inv. č. 969, sčítací operáty 1921 – Bučí, inv. č. 1007.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Místní národní výbor Krašovice (1923) 1945–1989 /neuspořádáno/*.

Amtliches deutsches Ortsbuch für das Protektorat Böhmen und Mähren. Prag, 1940.

Bukačová, I. – Fák, J. a kol. *Severní Plzeňsko II. Historicko-turistický průvodce č. 7*. Plzeň, 1997.

Dundera, J. A. *Království české statisticky-polohopisně popsané. I. díl – Kraj plzeňský*. Praha, 1845.

Dyk, J. *Popis politického okresu Kralovického*. Praha, 1886.

Fák, J. (red.). *Historie ochotnického divadla na severním Plzeňsku*. Plzeň, 2006.

Flögel, J. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1933.

Hledíková, Z. – Janák, J. – Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Jihlava, 2005.

Chytil, A. *Chytilův místopis Československé republiky*. Praha, 1931.

Kočka, V. *Dějiny politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1930.

Kotyška, V. *Úplný místopisný slovník Království českého*. Praha, 1895.

Nováková, B. a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–M*. Praha, 1991.

Palacký, F. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

Profous, A. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H*. Praha, 1954.

Reichsgesetzblatt, 1849.

Reichsgesetzblatt, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha, 1970.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.)

- Schwarz, F. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích*. Praha, 1898.
- Seznam míst v království českém*. Praha, 1872.
- Seznam míst v království českém*. Praha, 1886.
- Seznam míst v království českém*. Praha, 1893.
- Seznam míst v království českém*. Praha, 1907.
- Seznam míst v království českém*. Praha, 1913.
- Sklenář, J. *Obchod – průmysl, řemesla a živnosti na Kralovicku a Manětínsku*. Čistá, 2003.
- Sklenář, J. *Voda – mlýny a mlynáři na Kralovicku a Manětínsku*. Čistá, 1997.
- Statistický lexikon obcí v Čechách*. Praha, 1924.
- Statistický lexikon obcí v Zemi české*. Praha, 1934.
- Sýkora, M. – Drozda, R. *1873–2003. Plzeňsko-březenská dráha 130 let*. 2003.
- Tereziánský katastr český*. Praha, 1964.
- Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen*. Prag, 1861.
- Zákoník zemský království Českého*, 1886 (částka XIV., 22. 4.).
- Zetek, F. J. *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1932.
- Zevrubný popis rozdělení země království Českého*. Praha, 1854.

Seznam použitých zkratk

AO	Archiv obce
ČSR	Československá republika
MNV	Místní národní výbor
MV	Ministerstvo vnitra

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. ev. jednotky
---------	-------	---------------	-----------------

I. Knihy

1	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru) a obecního trestního senátu	1909–1932	K 1
2	Zápisy ze schůzí obecní rady	1937–1945 (1946)	K 2
3	Zápisy ze schůzí finanční komise	1925–1938	K 3

II. Spisový materiál

1. Spisy

4	Domovské právo	1907–1942	N 1
5	Obecní volby	1932	N 1
6	Prodej a pronájem pozemků	1935–1941	N 1
7	Předběžný rozpočet sboru dobrovolných hasičů	1942	N 1

III. Účetní materiál

1. Účetní knihy

8	Hlavní kniha	1932–1936	K 4
9	Hlavní kniha	1937–1941	K 5
10	Pokladní deník	1928–1938	K 6

2. Účty

11	Výkaz zápůjček	1941	N 1
----	----------------	------	-----

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Bučí
Značka fondu:	AO Bučí
Časový rozsah:	1907–1945 (1946)
Počet evidenčních jednotek:	7 (6 úředních knih, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	11
Rozsah v bm:	0,18 bm (úřední knihy – 0,07 bm, kartony – 0,11 bm)
Stav ke dni:	18. 9. 2009
Zpracovatelé archivního souboru:	Kateřina Nová, Zuzana Kliková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Zuzana Kliková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Martina Matušková

dne 18. 9. 2009 – č. j. SOAP/060-483/2009